

TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA STEAM YONDASHUVINING AHAMIYATI

Ikromova Mavluda Muhammadjon

*Qo`qon davlat universiteti talabasi Tasviriy san'at va muhandislik
grafikasi yo`nalishi talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada tasviriy san'at ta'limida STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvining nazariy va amaliy asoslari tahlil qilingan. STEAM ta'limi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashi, muammolarni hal etish ko'nikmalari, estetik didi hamda fanlararo integratsiyaga asoslangan kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, tasviriy san'at darslarida STEAM texnologiyalarini qo'llashning afzalliklari, pedagogik shart-sharoitlari va amaliy tavsiyalari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, STEAM ta'limi, integratsiya, innovatsion ta'lim, kreativlik, kompetensiya, fanlararo yondashuv, pedagogik texnologiyalar, dizayn, vizual tafakkur.

KIRISH: Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimi oldiga o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda fanlararo integratsiyani ta'minlash kabi muhim vazifalar qo'yilmoqda. Shu nuqtai nazardan, STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi zamonaviy ta'limning eng samarali modellaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur yondashuv tabiiy va texnik fanlarni san'at bilan uyg'unlashtirish orqali nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lash, o'quvchilarning kreativ salohiyatini yuzaga chiqarish hamda real hayotiy muammolarga innovatsion yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi².

Tasviriy san'at ta'limida STEAM yondashuvini qo'llash o'quvchilarning estetik didini, vizual tafakkurini, dizayn madaniyatini va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, grafik dizayn, kompozitsiya, rangshunoslik va modellashtirish kabi mavzularni matematika, texnologiya hamda muhandislik elementlari bilan integratsiyalash darslarning samaradorligini oshiradi. Shu bois tasviriy san'at fanini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishda STEAM yondashuvining ilmiy-metodik asoslarini tadqiq etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi: Tasviriy san'at ta'limini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida takomillashtirish masalasi mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida keng yoritilgan. Ayniqsa, STEAM ta'limi fanlararo integratsiyani ta'minlash, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish

1. ² Yakman, G. (2008). *STEAM Education: An Overview of Creating a Model of Integrative Education*. Virginia Polytechnic Institute and State University, USA.

hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik model sifatida e'tirof etiladi. S.F. Abdirasilov o'zining **"Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi"** asarida tasviriy san'atni o'qitishning didaktik tamoyillari, estetik tarbiyani shakllantirish hamda o'quvchilarning badiiy tafakkurini rivojlantirish masalalarini ilmiy asoslab bergan³. R. Hasanov esa maktablarda tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish, amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etish va zamonaviy o'qitish usullarini qo'llash bo'yicha ilmiy tavsiyalarni ishlab chiqqan⁴.

So'nggi yillarda tasviriy san'at ta'limida innovatsion va raqamli texnologiyalarni qo'llash masalasiga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, M. Xolikov zamonaviy tasviriy san'atda innovatsion texnologiyalar va raqamli vositalarning ijodiy jarayon hamda ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini tahlil qilgan⁵. Shuningdek, Yusupova O.A. va Mahmudov A.O. tasviriy san'atning rivojlanish bosqichlarini tahlil qilar ekan, bugungi kunda kompyuter grafikasi, raqamli san'at va innovatsion pedagogik texnologiyalar tasviriy san'at ta'limining ajralmas qismiga aylanib borayotganini ta'kidlaydilar⁶.

Mazkur tadqiqotda tahliliy, qiyosiy, pedagogik kuzatish hamda ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tahliliy metod orqali STEAM ta'limining nazariy asoslari va tasviriy san'at faniga oid ilmiy manbalar o'rganildi. Qiyosiy tahlil yordamida an'anaviy va STEAM yondashuvlari o'zaro taqqoslandi. Pedagogik kuzatish metodi orqali tasviriy san'at mashg'ulotlarida STEAM elementlarini qo'llashning o'quvchilarning ijodiy faolligi, vizual tafakkuri va fanlararo kompetensiyalarini rivojlantirishga ta'siri baholandi. Olingan natijalar ilmiy umumlashtirish asosida tahlil qilinib, tegishli xulosalar ishlab chiqildi.

Muhokama va natijalar: Tadqiqot davomida tasviriy san'at ta'limida STEAM yondashuvini qo'llashning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilindi. O'rganilgan ilmiy manbalar va zamonaviy ta'lim tajribalari shuni ko'rsatadiki, STEAM yondashuvi o'quvchilarning nafaqat badiiy ijodkorligini, balki mantiqiy fikrlashi, muammolarni hal etish qobiliyati va fanlararo kompetensiyalarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. San'atni tabiiy fanlar, texnologiya, muhandislik va matematika bilan integratsiyalash natijasida o'quvchilar nazariy bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Muhokamalar natijasida aniqlanishicha, tasviriy san'at darslarida STEAM elementlaridan foydalanish kompozitsiya yaratish, rangshunoslik, grafik dizayn, maket tayyorlash va uch o'lchamli modellashtirish kabi amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning ijodiy faolligini kuchaytiradi, jamoada ishlash, muloqot qilish va loyiha faoliyatini tashkil etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu

2. ³ Abdirasilov S.F. *Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi*. – Toshkent, 2012.

3. ⁴ Hasanov R. *Maktabda tasviriy san'atni o'qitish metodikasi*. – Toshkent: Fan, 2004.

4. ⁵ Xolikov M. *Zamonaviy tasviriy san'atda innovatsion texnologiyalar*. – Andijon, 2022.

5. ⁶ Yusupova O.A., Mahmudov A.O. *Stages of Development of Fine Art. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, Vol. 14, Issue 5, 2026.

bilan birga, raqamli texnologiyalar va grafik dasturlarni qo'llash o'quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi⁷.

Tahlillar shuni ham ko'rsatdiki, STEAM yondashuvini samarali joriy etish uchun pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim muassasalarini zamonaviy texnik vositalar bilan ta'minlash hamda fanlararo integratsiyaga asoslangan metodik ta'minotni takomillashtirish zarur. Mazkur shartlar bajarilganda tasviriy san'at darslari o'quvchilar uchun yanada qiziqarli, mazmunli va natijador bo'ladi.

Olingan natijalar asosida aytish mumkinki, STEAM yondashuvi tasviriy san'at ta'limining sifatini oshirish, o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvni umumiy o'rta ta'lim maktablari amaliyotiga keng joriy etish ta'limning innovatsion rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, STEAM yondashuvi tasviriy san'at ta'limini zamonaviy talablar asosida tashkil etishning samarali pedagogik vositalaridan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv fanlararo integratsiyani ta'minlash orqali o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, estetik didi, muammolarni hal etish, tanqidiy fikrlash hamda amaliy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tasviriy san'at darslarida ilm-fan, texnologiya, muhandislik va matematika elementlarini san'at bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog'lash imkoniyatini kengaytiradi.

Shuningdek, tadqiqot davomida STEAM yondashuvini qo'llash o'quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantirish, loyiha faoliyatiga qiziqishini oshirish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish kompetensiyalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Ushbu yondashuvni ta'lim jarayoniga keng joriy etish uchun pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, darslarni zamonaviy texnik vositalar bilan ta'minlash va innovatsion metodikalarni amaliyotga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san'at ta'limida STEAM yondashuvidan foydalanish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning XXI asr kompetensiyalarini shakllantirish va ularning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishda muhim pedagogik omil hisoblanadi.⁸

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni.

⁷ Yusupova O.A., Mahmudov A.O. *Stages of Development of Fine Art. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, Vol. 14, Issue 5, 2026.

⁸ Yakman G. *STEAM Education: An Overview of Creating a Model of Integrative Education*. Virginia Polytechnic Institute and State University, 2008.

2. Abdirasilov S.F. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2012.
3. Hasanov R. Maktabda tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2004.
4. Yakman G. STEAM Education: An Overview of Creating a Model of Integrative Education. Virginia Polytechnic Institute and State University, 2008.
5. Kholikov M. Zamonaviy tasviriy san'atda innovatsion texnologiyalar. – Andijon, 2022.
6. Adhamova O.R. Tasviriy san'atni o'qitishning rivojlanish bosqichlari va taraqqiyoti. – 2023.
7. Yusupova O.A., Mahmudov A.O. Stages of Development of Fine Art. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, Vol. 14, Issue 5, 2026.
8. Mirzaev S.O. Tasviriy san'at darslarini mazmunli tashkil etishda sinfdan va maktabdan tashqari ishlar samaradorligini oshirish.
9. Abduraimova M.A. PERSPECTIVE. *International Conferences*, Vol. 1, No. 11, 2022.
10. Ismonov X.B., Abduraimova M.A. Capabilities of Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 2024.